

(Βασιλεία 1566) στηρίχθηκε σε ένα χειρόγραφο της συλλογής Fugger, το οποίο στο μεταξύ έχει χαθεί. Το αρχαιότερο χειρόγραφο, British Museum add. 26112, χρονολογείται στο α' μισό του 12^{ου} αι. και ακολουθείται από τον Parisinus gr. 1713 και 1713A, που χρονολογούνται στα τέλη του ίδιου αιώνα. Για την παράδοση του κειμένου σημαντικός θεωρείται και ο ελληνικός βατικανός κώδικας 1903, του 13^{ου} αι.

Εκδόσεις: Georgius Cedrenus, *Compendium historiarum*, έκδ. I. Bekker, τ. I-II, [CSHB], Bonnae 1838-1839. PG 121:24-1165, 122:9-368. ΧΡ.ΜΠ.

Βιβλιογραφία:

Praechter, K., "Quellenkritische Studien zu Kedrenos", *Sitzungsberichte der philos.-philol. und der histor. Classe der bayer. Akad der Wissenschaften*, II, Heft I, München 1897, σ. 1-107. Hunger, H., *Βυζαντινή Λογοτεχνία*, τ. Β', Αθήνα 1992, σ. 216-217. BBKL, τ. 3 (1992) 1283-1285. Σαββίδης, Α., «Γεώργιος Κεδρηνός, ο υποβαθμισμένος βυζαντινός χρονικογράφος», *Βυζαντινά* 20 (2007) 209-220. Καρπόζιλος, Α., *Βυζαντινοί ιστορικοί και χρονόγραφοι*, τ. Γ', Αθήνα 2009, σ. 331-355.

Κέδρων, χειμάρρος. Χειμάρρος που διαχωρίζει την πόλη των Ιεροσολύμων από το όρος των Ελαιών. Ξεκινά από βορειοδυτικά στους πρόποδες του όρους Σκοπού και συνεχίζει με κατεύθυνση νοτιοανατολική διασχίζοντας την έρημο της Ιουδαίας, εκβάλλει δε στη βορειοδυτική ακτή της Νεκράς Θαλάσσης. Σήμερα καλείται Quadi Sitti Maryam, δηλαδή Χειμάρρος της Κυρίας Μαρίας, και το τμήμα του στην έρημο του Ιούδα Quadi en Nar, δηλαδή φαράγγι πυρός, εξαιτίας της ξηρασίας που επικρατεί στην κοίτη το περισσότερο διάστημα του έτους και ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες. Το συνολικό μήκος του χειμάρρου δεν ξεπερνά τα 32 χμ. περίπου. Η ονομασία του χειμάρρου δεν σχετίζεται με την κέδρον, καθώς ουδέποτε υπήρξαν κέδροι στην περιοχή πλησίον των Ιεροσολύμων, αλλά προέρχεται κατά την πιθανότερη ετυμολογία από το εβρ. ρήμα 'kadar', που σημαίνει είμαι σκοτεινός, θολωμένος, δηλώνοντας το θολό και σκοτεινό χρώμα των υδάτων του. Ο χειμάρρος στη χριστιανική γραμματεία αναφέρεται και ως κοιλάς του Ιωσαφάτ (βλ. Ιλ 4:2-4). Στις βραχώδεις όχθες του εντοπίζονται πληθώρα αρχαίων τάφων, ιδιαίτερος στην αριστερή όχθη που βρίσκεται έναντι της περιοχής του Ναού. Μάλιστα στη δυτική

όχθη του ανευρέθησαν τέσσερις λαξευτοί τάφοι, οι οποίοι, κατά τον R. Weill, σχετίζονται με τον τάφο του βασιλέα Δαβίδ (Νε 3:15). Πρόσφατες αρχαιολογικές έρευνες κατέδειξαν ότι η αρχαία κοίτη του χειμάρρου εντοπίζεται περί τα 10 μ. περ. κάτω από την σημερινή και στο σημείο που βρίσκεται το τείχος του Ναού η κοίτη εντοπίζεται κάτω από τα 20 μ. περίπου από τη σημερινή. Τον χειμάρρο των Κέδρων διέσχισε ο βασιλέας Δαβίδ καταδιωκόμενος από τον υιό του Αβεσσαλώμ, ο οποίος είχε επαναστατήσει εναντίον του (2 Βασ 15:23). Στον χειμάρρο των Κέδρων ο βασιλέας Ασά κατέκαψε ξύλινα είδωλα της μητέρας του (3 Βασ 15:13) και εκτελέστηκε ο Γοθολίας (4 Βασ. 11:16). Μεταγενεστέρως ο χειμάρρος έγινε τόπος απόθεσης ακαθάρτων αντικειμένων (2 Παρ 29:31, 30:14). Στην ΚΔ ο Ιησούς διέσχισε τον χειμάρρο για να μεταβεί στον κήπο της Γεθσημανή (Ιω 18:1). Κ.ΦΕΡ.

Βιβλιογραφία:

Simons, J., *The geographical and topographical Texts of the Old Testament*, Leiden 1959. Kallai, Z., *Historical Geography of the Bible*, Jerusalem: The Hebrew University/Brill 1986. Curtis, A., *Oxford Bible Atlas*, Oxford 2007. Aharoni, Y., *The Land of the Bible. A Historical Geography*, Philadelphia 1979. Aharoni, Y., *The Carta Bible Atlas*, London 2002.

Κείβελης, Ιωάννης Ζωγράφος. Ο Ιωάννης Ζωγράφος έλκει την καταγωγή του από το Geyne της άλλοτε επαρχίας της Βιθυνίας, εξ ου και το παρωνύμιο «Κείβελης». Αν και δεν σώζονται ακριβή στοιχεία περί του χρόνου γέννησής του, η μαθητεία του στον Γρηγόριο Πρωτοψάλτη τοποθετεί αυτόν στις αρχές του 19^{ου} αι. Κατέχοντας το χάρισμα της καλλιφωνίας υπηρέτησε την ψαλτική τέχνη ως ιεροψάλτης διάφορων ναών της Κωνσταντινούπολης. Ως μελοποιός κατέλιπε μικρής αξίας συνθετικό έργο, το οποίο δημοσιεύτηκε στη δεύτερη έκδοση της ανθολογίας του Δημητρίου Κυφιώτη υπό τον τίτλο *Εκκλησιαστικό μουσικό Απάνθισμα*. Ειδήμων υπήρξε της εξωτερικής μουσικής την οποία, όπως ο ίδιος καυχάται, διδάχτηκε «υπό δασκάλου εξωτερικού (Χανεντέ)». Ο Γεώργιος Παπαδόπουλος, αν και στα πρώτα ιστορικά του έργα, αναφέρει αόριστα ότι ο Κείβελης «διδάχθηκε την όθωμανική ρυθμική υπό τινός χανεντέ», στο *Λεξικό της Βυζαντινής Μουσικής* κατονομάζει ως δάσκαλό του τον περιώνυμο

Οθωμανό συνθέτη İsmail Dede Efendi [Hammâmîzâde]. Η πληροφορία αυτή ελέγχεται ως ανακριβής, αφού ο χρόνος έναρξης της μαθητείας του Κείβελη αποτελεί, σύμφωνα με την προσωπική του μαρτυρία, το έτος 1851, δηλαδή πέντε χρόνια μετά τον θάνατο του εν λόγω συνθέτη.

Στο πρότυπο προγενέστερων ανθολογιών εξωτερικών μελών, το 1856 εξέδωσε επίτομη συλλογή τουρκικών ασμάτων υπό τον τίτλο *Απάνθισμα ή Μεδζμουαί Μακαμάτ*. Στο έργο αυτό εγκαινιάζεται η πρακτική να προηγείται των μελών σχετική προθεωρία, η οποία στην προκειμένη περίπτωση περιορίζεται στα στοιχεία της οθωμανικής ρυθμοποιίας. Δεκαέξι χρόνια αργότερα επανεξέδωσε την ανθολογία υπερδιπλασιάζοντας τον αριθμό των εμπεριεχομένων συνθέσεων, ενώ τον επόμενο χρόνο εξέδωσε δεύτερο τόμο του ίδιου έργου με «διάφορα έλληνικά άσματα μελοποιηθέντα παρά διαφόρων ποιητών».

Πέραν της εκδοτικής του δραστηριότητας ήσκησε το επάγγελμα του δασκάλου προσφέροντας σε πολλούς από τους μαθητές του τη διδασκαλία της εξωτερικής μουσικής. Άγνωστος παραμένει ο ακριβής χρόνος θανάτου του. Γ.ΣΜ.

Βιβλιογραφία:

Σμάνης, Γ., *Η εξωτερική μουσική και η θεωρητική της προσέγγιση*, διδ. διατριβή, Αθήνα 2011. Παπαδόπουλος, Γ., *Ιστορική επισκόπηση της Βυζ. Εκκλ. Μουσικής από των αποστολικών χρόνων μέχρι των καθ' ημάς (1-1900 μ.Χ.)*, Κατερίνη: Τέριος 1904. Παπαδόπουλος, Γ.Ι., *Λεξικό της Βυζαντινής Μουσικής*, Αθήνα: έκδ. του Πανελληνίου Συνδέσμου Ιεροψαλτών Ρωμανός ο Μελωδός και Ιωάννης ο Δαρμασκηνός 1995. Νικαεύς, Ι.Γ. Ζωγράφος, *Απάνθισμα ή Μεδζμουαί Μακαμάτ*, περιέχον διάφορα τουρκικά άσματα, προσέτι την οδηγίαν των ρυθμών της Ασιατικής Μουσικής, Κωνσταντινούπολη 1856. Κείβελης, Ι. Γ. Ζωγράφος, *Μουσικόν Απάνθισμα (Μεδζμουαί Μακαμάτ) Διαφόρων ασμάτων Μελοποιηθέντων παρά διαφόρων μελοποιών*, μέρος Α', Κωνσταντινούπολη 1872: *Μουσικόν Απάνθισμα, Περιέχον διάφορα ελληνικά άσματα Μελοποιηθέντα παρά διαφόρων ποιητών*, μέρος Β', Κωνσταντινούπολη 1873. Yilmaz, Öztuna, *Büyük Türk musikisi Ansiklopedisi I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.

Κειρία. Μακρά ταινία με την οποία περιτύλιγαν τα σώματα των νεκρών.

Κειλά. Οχυρή πόλη στο βαθύπεδο του Ιούδα. Αναφέρεται και Κειλάμ (Ισο 15:44). Η σπουδαία γεωγραφική θέση της και οι ισχυρές οχυρώσεις επέτρεπαν στους κατοίκους της να ελέγχουν μεγάλο τμήμα του οδικού δικτύου της

ανατολικής Σεφελά, γεγονός που ερμηνεύει την αναφορά της στις Επιστολές της Αμάρνα. Την Κειλά υπερασπίστηκε ο Δαβίδ έναντι των Φιλισταίων (1 Βασ 23:1-8), αλλά οι κάτοικοί της επικείμενα να τον παραδώσουν στον Σαούλ ανεπιτυχώς (1 Βασ 8-14). Κατά την επιστροφή των Ισραηλιτών από τη βαβυλώνιο αιχμαλωσία, πολλοί εγκαταστάθηκαν στην πόλη και συνέβαλαν στην ανοικοδόμηση των Ιεροσολύμων (Νε 3:17-18). Η ακριβής τοποθεσία της είναι άγνωστη ωστόσο πολλοί ερευνητές την τοποθετούν στο Kh. Qula περί τα 14 χμ. περίπου βορειοδυτικά της Χεβρώνος, ενώ άλλοι μεταξύ Ελευθερουπόλεως και Beersheba στο Khuweilfeh, χωρίς όμως να τυγχάνει ευρείας αποδοχής η άποψη αυτή. Κ.ΦΕΡ.

Βιβλιογραφία:

Simons, J., *The geographical and topographical Texts of the Old Testament*, Leiden 1959. Kallai, Z., *Historical Geography of the Bible*, Jerusalem: The Hebrew University/Brill 1986. Curtis, A., *Oxford Bible Atlas*, Oxford 2007. Aharoni, Y., *The Land of the Bible. A Historical Geography*, Philadelphia 1979. Aharoni, Y., *The Carta Bible Atlas*, London 2002. Naaman, N., "David's Sojourn in Keilah in Light of the Amarna Letters", *VT* 60:1 (2010) 87-97. Tappy, Ron E., "The Tabula Peutingeriana: Its Roadmap to Borderland Settlements in Iudaea-Palestina With Special Reference to Tel Zayit in the Late Roman Periods", *Near Eastern Archaeology* 75/1 (2012) 36-55.

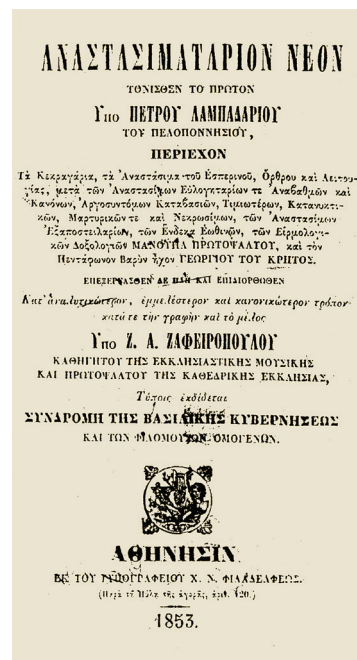
Κεκραγάρια. Τα λεγόμενα κεκραγάρια στοιχειοθετούν οι δυο πρώτοι στίχοι του 140^{ου} ψαλμού [: ο πρώτος που (με τη χρήση του εφυμνίου του συγκεκριμένου ψαλμού -εισάκουσόν μου Κύριε- και την επανάληψη του αρχικού στίχου) διαμορφώνεται ως ακολουθώς: Κύριε, εκέκραξα προς σε, εισάκουσόν μου, εισάκουσόν μου, Κύριε. Κύριε εκέκραξα προς σε, εισάκουσόν μου, πρόσχες τη φωνή της δεήσεώς μου, εν τω κεκραγάρια με προς σε, εισάκουσόν μου, Κύριε και ο δεύτερος, ομοίως: Κατευθυνθήτω η προσευχή μου ως θυμίαμα ενώπιόν σου, έπαρσις των χειρών μου θυσία εσπερινή, εισάκουσόν μου, Κύριε]. Λαμβάνουν, προφανέστατα, τον συγκεκριμένο χαρακτηρισμό τους από τη διατύπωση του αρχικού στίχου [: Κύριε, εκέκραξα = κεκραγάρια]. Τα κεκραγάρια αποτελούν ένα ιδιαίτερο και αυτοτελές είδος ψαλμωδίας, το οποίο στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή μελοποιία υπήρξε ανέκαθεν (και παραμένει μέχρι και σήμερα) ιδιαίτερα εκτεταμένο πεδίο συνθετικής δραστηριότητας.

πτας πολλών μελοποιών, δημιουργώντας έτσι γύρω τους ποικίλες επιμέρους μουσικές παραδόσεις, με πολυάριθμες σχετικές συνθέσεις.

Κεκραγάρια ανθολογούνται στα σχετικά μουσικά χειρόγραφα ήδη από τον 14^ο αί. Συνήθως παραδίδονται σε μια ενιαία σειρά, που περιλαμβάνει οκτώ συνθέσεις, μια κατ' ήχον. Ανάμεσα στις παραδιδόμενες συνθέσεις ξεχωρίζουν τα αποδιδόμενα στον Ιωάννη τον Δαμασκνό κεκραγάρια, μια σειρά που αλλού αποδίδεται -ορθότερα- στον πρωτοψάλτη Ιωάννη τον Γλυκό, με συνθέσεις που χαρακτηρίζονται ως «κεκραγάρια παλαιά» ή «αρχαία» ή «μεγάλα». Η ίδια αυτή ενότητα «καλλωπίζεται» αργότερα (κατά τον 17^ο αί.) από τον πρωτοψάλτη Παναγιώτη τον νέο Χρυσάφη, ενώ μεταγενέστερα (κατά τον 18^ο αί.) «εξηγείται» (μεταγράφεται δηλαδή με χρήση αναλυτικότερης εκδοχής της σημειογραφίας) από τον Πέτρο τον Πελοποννήσιο (γυρ' αυτήν την εκδοχή -και συγκεκριμένα περαιτέρω εξηγημένη, κατά τον 19^ο αί., σύμφωνα με τη λεγόμενη νέα μέθοδο αναλυτικής σημειογραφίας- η ίδια σειρά δημοσιεύθηκε τελικά για πρώτη φορά στο κατά το έτος 1824 εκδεδωμένο στην Κωνσταντινούπολη *Ταμείον Ανθολογίας*, τ. Α', σ. 71-105). Άλλες, ιδιαίτερα σημαντικές και διαδεδομένες, σειρές κεκραγαριών είναι (κατά τον 17^ο αί.) η του Μπαλάση ιερέα, μια σύνθεση που εν πολλοίς αποτελεί σύντμηση της προηγούμενης σειράς δημοσιεύθηκε επίσης, εξηγημένη στη νέα μέθοδο αναλυτικής σημειογραφίας, κατά το έτος 1850 στην Κωνσταντινούπολη, στον τ. Α' της *Πανδέκτης*, σ. 149-1830), καθώς επίσης και (κατά τον 18^ο αί.) η πολύ γνωστή και λαοφιλής ενότητα του Ιακώβου πρωτοψάλτη (πρωτοδημοσιεύθηκε, ομοίως, στο κατά το έτος 1824 εκδεδωμένο στην Κωνσταντινούπολη, *Ταμείον Ανθολογίας*, τ. Α', σ. 105-124).

Ιδιαίτερα κατά τον 18^ο αί., κεκραγάρια παραδίδονται είτε μεμονωμένα και αυτοτελώς είτε στο πλαίσιο ποικίλων μελοποιήσεων του μουσικού βιβλίου του *Αναστασιματαρίου* (ενός βιβλίου στο οποίο και ανήκουν οργανικά οι όποιες συνθέσεις κεκραγαριών). Για την πρώτη εκδοχή μνημονεύονται οι ακόλουθες συνθέσεις: τα λεγόμενα «Ναυπλιώτικα» ή «συνοπι-

κά» ή «κομψά κεκραγάρια» [βλ. ενδεικτικά Χρυσορ. 6, φ. 107α: Έτερα κεκραγάρια, τα λεγόμενα Αναπλιώτικα, ήχος α' Κύριε εκέκραξα], μια σύνθεση που -σύμφωνα με τις μέχρι τώρα ενδείξεις- δεν προέρχεται από τη γνωστή ελληνική πόλη του Ναυπλίου αλλά μάλλον από τον Ανάπλου της Προποντίδας· τα κεκραγάρια Θεοδοσίου ιερομονάχου του Χίου [βλ. ενδεικτικά

Σελίδα τίτλου από το *Αναστασιματάριον Νέον του Π. Πελοποννήσιου* (1853)

Γρυσ. 24, φ. 5α: Αρχή συν Θεώ αγίω των αναστασιμών και των κεκραγαριών ύμνων, τα μεν κεκραγάρια ποίημα κυρ Θεοδοσίου του Χίου, τα δε αναστάσιμα του μουσικολογιώτατου κυρίου κυρίου Χρυσάφου του νέου. Τω Σαββάτω εσπέρας, το κεκραγάριον, ήχος α' Κύριε εκεκραξα] τα κεκραγάρια Μανουήλ Γούτα του Θεσσαλονικέως [βλ. ενδεικτικά Ξηρ. 380, φ. 107β: Έτερα, εκκλησιαστικά, κυρ Μανουήλ του Γούτα, ήχος α' Κύριε εκεκραξα] τα κεκραγάρια Θεοδωράκη του Τυρναβίτη [βλ. ενδεικτικά Δοχ. 328, φ. 186α: Κεκραγάρια σύντομα, κυρ Θεοδωράκη Τυρναβίτη, ήχος α' Κύριε εκεκραξα] τα κεκραγάρια Ιωάννου πρωτοψάλτη του Τραπεζούντιου [βλ. ενδεικτικά Γρυσ. 21, φ. 47α: Κεκραγάρια συνοπτικά, ποιηθέντα παρά Ιωάννου, ήχος α' Κύριε εκεκραξα] τα κεκραγάρια Δανιήλ πρωτοψάλτη του Τυρναβίτη [βλ. ενδεικτικά Στεφ. 66, φ. 6α: Κεκραγάρια και δοξαστικά εκκλησιαστι-

κά, ποίημα κυρ Δανιήλ λαμπαδαρίου της του Χριστού μεγάλης Εκκλησίας, ήχος α' Κύριε εκέκραξα].

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στα κεκραγάρια Πέτρου λαμπαδαρίου του Πελοποννήσιου [βλ. ενδεικτικά Σ. Πέτρ. 8, φ. 95α: Αρχή των κεκραγαριών Πέτρου, ήχος α' Κύριε εκεκραξα ή και ΒΚΨ 183, φ. 6α: Έτερα κεκραγάρια, συντομότερα, εκ του κοινού αναστασιματαρίου του Πέτρου, ήχος α' Κύριε εκέκραξα], συνθέσεις που αποτελούν οργανικό τμήμα του πολύ γνωστού και ευρύτατα διαδεδομένου Αναστασιματαρίου του ίδιου μελοποιού· συγκεκριμένα, ο Πέτρος ο Πελοποννήσιος συνέθεσε δύο εκδοχές Αναστασιματαρίου (όπου περιλαμβάνονται και τα εν λόγω κεκραγάρια του), μία αργή [βλ. ενδεικτικά Δημ. Βιβλ. Κοζάνης 28 (του 1809): Αρχή συν Θεώ αγίω το Αναστασιματάριον, συντεθέν κατά το ύφος της του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας, παρά του μουσικολογιώτατου λαμπαδαρίου κυρ Πέτρου Πελοποννήσιου, διά προσταγής του πανιερωτάτου μητροπολίτου αγίου Προύσσης κυρίου κυρίου Μελετίου, δια ψυχικόν μνημόσυνον της αυτού πανιερότπου] και άλλη σύντομη [βλ. ομοίως Ξηρ. 403, φ. 1α: Αναστασιματάριον συν Θεώ αγίω, όπερ ετονίσθη παρά κυρ Πέτρου λαμπαδαρίου της του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας κατά το ειρμολογικόν ύφος, διά προσταγής του παναγιωτάτου και σοφωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Σαμουήλ Βυζαντίου του από Δέρκων (πρόκειται για τον Σαμουήλ Χατζερή, κατά τη δεύτερη πατριαρχία του στα 1773-1774) επ' ωφελεία των χριστιανών]. Τα περιεχόμενα στις παραπάνω δύο εκδοχές του Αναστασιματαρίου του κεκραγάρια, πάντως, εκτοπίσθηκαν από αντίστοιχες συνθέσεις του μαθητή του Πέτρου του Βυζαντίου [βλ. ενδεικτικά Λειμ. 341, φ. 227α: Κεκραγάρια κατ' ήχον, Πέτρου λαμπαδαρίου του Βυζαντίου, ήχος α' Κύριε εκέκραξα ή ΒΚΨ 79, φφ. 81α-85α: Έτερα κεκραγάρια, ημέτερα, κατ' ήχον, ως ψάλλονται εν τη αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία τα νυν, ήχος α' Κύριε εκέκραξα], με αποτέλεσμα στην πρώτη έκδοση του *Αναστασιματαρίου* του Πέτρου Πελοποννήσιου (Βουκουρέστι 1820) να συμπεριληφθούν μόνο τα τελευταία κεκραγάρια (τα του Πέτρου Βυζαντίου [τα αντίστοιχα του Πέ-

τρου Πελοποννήσιου δημοσιεύθηκαν κατά το έτος 1869 στην υπό τον τίτλο *Μουσική Βιβλιοθήκη* κωνσταντινοπολίτικη έκδοσης].

Από τα άλλα γνωστά και επώνυμα και διαδεδομένα Αναστασιματάρια (όπου περιλαμβάνονται και σχετικές συνθέσεις κεκραγαριών) μνημονεύονται εδώ ενδεικτικά τα ακόλουθα: το περίφημο Αναστασιματάριο Κυριάκου Κουλιδά του Ναυπλιώτη [βλ. χαρακτηριστικά Παντ. 942, φ. 1α: Αναστασιματάριον μετά των κεκραγαριών συν Θεώ αγίω πολλά ωφέλιμον εις ψάλτην όπου αγαπά να ψάλη εύμορφον χύμα τόσον τα αναστάσιμα ωσάν και το Στιχηράριον, ψάλλεται δε χύμα, νέα σύνθεσις εμού ταπεινού Κυριάκου Κουλιδά του Ναυπλιώτη], το γνωστό και λαοφιλές (κυρίως στη Ρουμανία) Αναστασιματάριο του Διονυσίου Φωτεινού (παραδεδωμένο το έτος 1809), το *Αναστασιματάριο* Χουρμουζίου του Χαροφύλακα (δημοσιευμένο το έτος 1832), το αντίστοιχο Θεοδώρου του Φωκαέως (δημοσιευμένο το έτος 1839), το του Κωνσταντίνου πρωτοψάλτη [δημοσιευμένο το έτος 1845, με δύο σειρές κεκραγαριών, μια αργούσντομη (σ. 24-35), που αποτελεί ουσιαστικά σύντμηση της του Ιακώβου, και άλλη συντομότερη (σ. 35-42), όμοια προς την του Πέτρου Πελοποννήσιου], το πάγκοινα μέχρι και σήμερα γνωστό του Ιωάννου πρωτοψάλτου του Νεοχωρίτου (πρωτοδημοσιευμένο το έτος 1846) και άλλα του Ζαφειρίου Ζαφειρόπουλου (δημοσιευμένο το έτος 1853), του Παναγιώτη Κηλιτζινίδη (δημοσιευμένο το έτος 1866) και του Υδραίου Γεωργίου Χαλιορή (δημοσιευμένο το έτος 1890). Α.ΧΑΛ.

Βιβλιογραφία:

Trebici Marin, Hrisanta, "Preliminary Report on the Study of Kekragaria (Psalm 140:1)", *Musica Antiqua VII*. Acta Scientifica, Bydgoszcz 1985, σ. 419-433. Sirli, Adriana, *The Anastasimatarion*, Bucharest 1986. Kujumdzieva, Svetlana, "Versions and Redactions of Psalm 140", *Musica Antiqua Europae Orientalis*, τ. 1, Acta Musicologica, Bydgoszcz 1994, σ. 151-165. Μακρής, Ε., *Die Musikalische Tradition des Anastasimatarion im 16 und 17 Jahrhundert*, Wien 1996 (ανέκδ. διδ. διατριβή· με την ευγενή παραχώρηση του συγγραφέα). Αναστασίου, Γρ., «Η παράδοση και εξέλιξη του Αναστασιματαρίου», στον τόμο *Η Βυζαντινή Μουσική και οι Αναστάσιμοι Ύμνοι*. Πρακτικά Συνεδρίου (2005), Λευκωσία 2006, σ. 93-118. Βασιλείου, Β., *Το νέο αργό στιχηραρικό είδος μελοποιίας του 18^{ου} αιώνα*, Θεσσαλονίκη 2008 (ανέκδ. διδ. διατριβή· με την ευγενή παραχώρηση του συγγραφέα), σ. 116-119. Gheorghijă, N. (επιμ.-πρόλ.-σχόλια), *Διονυσίου Φωτεινού, Αναστασιματάριον Νέον*, Αγίου Όρους 2009.